

Naročnina

Dnevna izdaja
za kraljevino Jugoslavijo
mesечно 25 Din
polletno 150 Din
celoletno 300 Din
za inozemstvo
mesечно 40 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jug.
slaviji 120 Din, za
inozemstvo 140 E

SLOVENE

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
Istovrstni, peti vrsta
maloglasni po 150
in 2 D, večji oglaš
nad 45 mm višine
po 3 in 4 Din, v
uredniškem delu
vrstica po 10 Din
p. Pri večjem g
naročilu popust
Izide od 1. januarja
razen podelike in
dneva po prazniku

Urejanje je v Kopnarjevi ulici št. 6/III
Rokopisi se ne vračajo, nehranirana
pisma se ne sprejemajo. Urejanje
telefon št. 2050, upravnštvo št. 2328

Informativen list za slovenski narod

Uprava je v Kopnarjevi ul. št. 6 - Lekovni
račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349
za inštalacijo, Sarajevski št. 7363, Zagreb
št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Pomen haške konference

Ni sicer še bila haška konferenca uradno zaključena in tudi še ni bil dosežen popoln sporazum, ker je vprašanje vzhodnih reparacij ostalo še nerešeno, vendar se more govoriti že o zaključku konference, ker njena glavna naloga se je dosegla. Med velikimi državami in Nemčijo je prišlo glede nemških reparacij do popolnega sporazuma in Youngov načrt bo stopil v veljavo. A ne samo med velikimi državami je prišlo do sporazuma, temveč tudi med zastopniki največjih finančnih skupin sveta. Veliki svetovni kapital se je dogovoril in zajel dobiček velikih reparacijskih davkov v svoje roke. Kar je ostalo še nerešeno vprašanje, so ta izgubila pred velikim dejstvom sporazuma velekapitala na veljavi in zato je skoraj izključeno, da ne bi sporazum v najtežjih vprašanjih povzročil tudi sporazuma v manjših in s tem podpis Youngovega načrta tudi s strani manjših držav. Združeni sili velekapitala se ni mogoče upirati in zato je računati s popolnim izvajanjem Youngovega načrta. To pa pomeni likvidacijo vseh povojnih vprašanj in s tem tudi močno osiguranje miru, ker so rešena ona težka vprašanja, ki so več ko enkrat že skoraj grozila z novo vojno. V likvidaciji teh povojnih vprašanj pa je tudi največji uspeh haške konference in njena objektivna zasluga, pa čeprav bi si marsikdo želel, da bi haški sporazum izgledal v nekaterih podrobnostih malo drugače. Toda ob veličini celotnega uspeha se izgube pomanjkljivosti nekaterih podrobnosti.

Baš vsled veličine celotnega uspeha pa je zanimivo in poučno na kratko preleteti dogodke in pogajanja, da je sploh moglo priti do uspešne haške konference.

Ko je bilo v letu 1923. zasedeno Poruhrje, ko je ležala na tleh nemška valuta in ko je nastala med Nemčijo in Francijo napetost, da je bil izbruh nove vojne že verjeten, takrat pač ni bilo pričakovati, da bodo v primeroma kratkem času premagane vse težave in da bo med Nemčijo in Francijo dosežen prostovoljen sporazum glede reparacij. In vendar je danes ta cilj dosežen in kljub vsem težavam se je to tudi moralno doseglo.

Reparacijska komisija je določila nemški reparacijski dolg na 132 milijard zlatih frankov. Jasno je bilo, da mora tako ogromno vsoto plačati samo gospodarsko močna država. Zato je bilo tudi v interesu upnikov, da se Nemčija gospodarsko okrepi, predvsem pa, da se uredi njena valuta. To spoznanje je bil prvi korak k pogajanju in sporazumu.

Dawesovo poročilo.

Na podlagi Dawesovega poročila se je sestala po dolgotrajnih pogajanjih dne 14. jan. 1924 v Parizu mednarodna konferenca finančnih strokovnjakov, ki naj bi našla sredstva za uravnoteženje nemškega proračuna in za stabilizacijo nemške valute ter nato uredila nemška plačila. Z londonskim protokolom z dne 16. avg. je bilo delo strokovnjakov uspešno zaključeno in Nemčija je dobila 800 milijonov zlatih mark posojila in nemška valuta je bila urejena. Obenem pa je bil do podrobnosti izdelan načrt, kako naj Nemčija zadosti svojim obveznostim. Po tem načrtu bi morala plačati Nemčija prvo leto eno milijardo, potem vsako leto nekaj več in od petega leta naprej po 2500 milijonov zlatih mark. Dawesov načrt ni reducirail nemških davkov in tudi glede sankcij, če ne bi Nemčija zadostila svojim obveznostim, ni določil nobenih sprememb.

Ta gospodarski sporazum pa je naravno imel tudi v političnem oziru ugodne posledice in pričelo se je vedno močnejše gibanje, da se doseže tudi političen sporazum. To gibanje je bilo uspešno in je privedlo do locarnskega dogovora, s katerim je Nemčija prostovoljno priznala zapadno mejo in se odrekla revanšni politiki. Sankcije, zasedba nemškega ozemlja pa naravno niso bile v duhu Locarna in zato so se po Locarnu začela pogajanja za izpraznitev zasedenega ozemlja. Okupacija se je izvršila, da se Nemčija prisili k rednemu izplačevanju reparacij, Dawesov načrt je določil višino in način teh plačil in generalni agent za reparacije v Berlinu je moral ugotoviti, da je Nemčija štiri leta točno izpolnjevala svoje obveznosti. V svojem poročilu pa je tudi naglasil, da je dvomljivo, če bo mogla Nemčija v petem letu, ko bi morala plačati dve in pol milijardi, zadostiti tudi svoji obveznosti.

Postalo je vedno jasnejše, da je treba Dawesov načrt revidirati, zlasti še, ker je bil zamišljen le kot poskus. A še drugi vzroki so nastopili. Na eni strani so trdili Nemci, da odgovarja plačilo 2500 milijonov pri 5 odstotnem

obrestovanju in 1 odstotni anuiteti kapitala od 40 milijard mark, ne pa 132 milijard in da je že iz tega vzroka treba znižati nemška plačila. Na drugi strani se je pričelo urejanje zaveznih medvojnih dolgov. Eden glavnih argumentov zaveznikov, da ne morejo znižati reparacij, pa je bil ta, da bi drugače več morali plačati za vojne dolge, kakor pa bi znašala vojna odškodnina. Poleg tega pa je Francija naglašala, da morajo vojne reparacije znašati vsaj toliko, da z njimi plača svoje dolgeve in obnovo razdejanih pokrajin. Medzavezniki dolgo ni pa so se znižali in tako je bilo jasno, da se bodo morale znižati tudi reparacije. A še en drug tehten vzrok je nastopil. Po mirovnem dogovoru je bila zasedba Porenja določena do leta 1935. Jasno je bilo, da morejo Francozi za predčasno izpraznitev doseči političnih koncesij, dočim bi jim ne prinesla izpraznitev l. 1935 ničesar.

Vsi ti vzroki so uplivali, da je prodrlo spoznanje, da treba Dawesov načrt nadomestiti z boljšim, ki bo docela depolitiziral reparacijsko vprašanje in obenem poskrbel za redno izplačevanje nemških reparacij. Tako je nastal

Youngov načrt,

ki so ga pričeli proučevati finančni strokovnjaki. Ti pa niso bili več navezani na direktive reparacijske komisije, temveč le svojih vlad in zato so mogli tudi nemška plačila znižati. Pogajanja strokovnjakov so bila silno dolgotrajna in minil je teden za tednom, a nobenega uspeha ni bilo. Šele potem, ko so posegli v pogajanja ameriški finančniki z Morganom na čelu, so postala ta pogajanja uspešna in prišlo je do sporazuma. Nemške reparacije so se znižale, določila se je evakuacija zasedenega ozemlja, reparacije so postale samo finančen posel, Nemčija pa je prostovoljno pristala na plačevanje reparacij. Ne več vsled diktata, temveč po svoji prosti volji in s tem je reparacije moralno sankcionirala.

Po sporazumu strokovnjakov je bila sklicana prva haška konferenca, ki naj bi sklepe strokovnjakov potrdila. Na tej konferenci pa je prišlo do nesoglasja med zavezniki samimi. Vsled znižanja nemških reparacij so se naravno tudi znižali prejemki zaveznikov. Nihče od zaveznikov pa ni hotel biti tisti, ki bo prejel manj in zato so mestoma nastali naravnost dramatični prizori, ki jih je zlasti povzročil angleški minister Snowden. Vendar pa je prišlo v tem vprašanju do sporazuma, ne pa v nekaterih drugih in zato je bila haška konferenca odgojena, da se med tem najde sporazum za vsa nerešena vprašanja.

Druga haška konferenca.

Dne 3. januarja se je končno sestala druga haška konferenca, ki pa se je uradno smatrala le kot nadaljevanje prve. Štiri glavne težkoče je imela rešiti konferenca: 1. Vprašanje mednarodne reparacijske banke, ki je bilo otežkočeno vsled ameriško-nemškega dogovora, da plača Nemčija svoje reparacije Ameriki direktno brez posredovanja banke. 2. Nesoglasje med velikimi in malimi državami, če je treba za uveljavljanje Youngovega načrta podpis vseh držav ali pa samo šestih držav sklicateljce. 3. Vprašanje vzhodnih reparacij. 4. Vprašanje sankcij in vseh onih vprašanj, ki jih je omenil dr. Schacht v svoji spomenici.

Vse te težave je haška konferenca z izjemo vzhodnih reparacij premagala. Reparacijska banka se ustanovi z domačim kapitalom 500 milijonov švicarskih frankov v Baslu in ameriška udeležba v banki se je zagotovila. Vprašanje sankcij, postrežno vsled Hugenbergove akcije se je rešilo s kompromisom. Sankcije se dejansko odpravijo, teoretično pa so možne, če bi Nemčija Youngov načrt samolastno raztrgala in nevtravno razsodišče to ugotovilo. Rešilo se je tudi najtežje vprašanje mobilizacije reparacijskega posojila in sicer na ta način, da se najame skupno posojilo za francoske in nemške potrebe in se je Nemčija zavezala, da ne bo denarnega trga za svoje potrebe tako zelo angažirala, da bi trpelo francosko reparacijsko posojilo. Ni pa bil dosežen sporazum glede vzhodnih reparacij, dasi je tudi v tem pogledu upati na uspeh.

Tako je haška konferenca v glavnem rešila svojo nalogo in povojna vprašanja so likvidirana. Evropa se je v haško konferenco gospodarsko in politično zblizala. Mirno sodelovanje evropskih narodov je postavljeno na trdno podlago in za razne šovinistične pustolovščine ni v Evropi mesta. To so jasno pokazala tudi pogajanja zaradi vzhodnih reparacij, ko se je Madjarska vsled svoje trmoglavosti docela izolirala, da je izpadel celo posredovalni predlog Italijana Briceghija proti njej.

Ima tudi haška konferenca svoje senčne

Vzhodne reparacije nerešene

Pogajanja med zastopnik vesil in malo antanto. — Čehoslovaška brani energično svoje stališče

Haag, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Podoba je, da bo konec haške konference postal nekoliko ostriji, kakor se je pričakovalo. Predvsem je ostala popolnoma nerazčiščena situacija v vprašanju vzhodnih reparacij. Države male antante zahtevajo od Anglije, Francije in Italije jamstva za to, da v pogledu na celotni kompleks ne bodo morale plačati več, kakor bodo same dobile pri reparacijah. Dalje so se zastopniki Anglije, Francije in Italije sestali z dolžnicami Bolgarsko, Avstrijo in Madjarsko, da čujejo, kakšna jamstva bi predvsem one lahko dobile od teh držav. Snowden je kategorično odklonil vsakršna nadaljnja jamstva, tako da bi morala dati jamstva praktično samo Francija, če bi res prišlo do kakih jamstev. Posebno trdovratni sta pri tem Čehoslovaška in Rumunija, dočim je videti Jugoslavija prej pripravljena podpisati Youngov načrt, posebno, ker ima izredno velik delež pri prvem Youngovem obroku. Končno pa ostane še vedno mogoča taka rešitev, da ratificirajo Youngov načrt samo velike države sklicateljce, celotni vzhodni problem pa bi se potem odkazal posebni konferenci v Parizu ali na Dunaju.

Posebno Čehoslovaška je na haški konferenci v zadnji uri nastopila kot faktor, in sicer ne samo glede vzhodnih reparacij, temveč tudi glede dveh drugih vprašanj. Tako je postala sedaj akutna neka že dolgo nerešena diferena z Nemčijo. Čehoslovaška je namreč v okvirju svoje agrarne reforme razlatala tudi imetje nekaterih nemških državljanov in zahteva Čehoslovaška od nemške vlade izjavo, da se odreka vsakršni zahtevi po odškodnini. Nemška delegacija na to ni mogla pristati. Še važnejša pa je za haško konferenco neka druga zadeva, ki se tiče Čehoslovaške. Na prvi haški konferenci meseca avgusta so bile višje zahteve, ki jih je stavil Snowden, deloma pokrite na ta način, da je Italija prevzela jamstvo za znesek 9 milijonov mark, ki jih je imela plačati Čehoslovaška reparacijski komisiji iz svojega osvobodilnega dolga. Sedaj pa celotno vprašanje vzhodnih reparacij ni rešeno. Čehoslovaški obrok 9 milj. mark torej ne more še postati akuten. Zato je skušala Italija kot garantinja sedaj v zadnji uri izvajati na konferenco gotov pritisk. Dalje je Italija baje izjavila, da ne podpiše Youngovega načrta, če Čehoslovaška ne podpiše ureditve. Tako je še v zadnjem trenutku nastal incident, ki pa se bo najbrže dal odpraviti. Zastopniki petih velikih držav upne so stopili v stik z zastopniki male antante in imajo v tem trenutku sestanek, da se posvetojujejo o sporu med Italijo in upniškimi državami. Zato se je morala plenarna seja odbora za reparacije, ki je bila določena na 15.30, odgoditi do 18.

Položaj, ki se lahko spremeni vsako uro, je sedaj nekako sledeč: Nemško-čehoslovaške težkoče pač ne bodo motile samega poteka konference. Na obeh straneh gre bolj za načelna, kakor za materialna vprašanja, ker gre, kolikor se je mogel informirati Vaš dopisnik, v predmetnem sporu prav za prav samo za tri nemške državljane: princa Schaumburg-Lippe, bavarskega prestolonaslednika Rupprehta in kneza Thurn-Taxisa, ki so imeli pred vojno velika posestva na Češkem. Vrednost spornih objektov pa se ceni samo na nekoliko milijonov. Če bi Čehoslovaška v tem sporu popustila zato, ker je materialna vrednost samo majhna, bi ustvarila s tem preudic za slični čehoslovaško-madjarski spor, katerega sporni objekt pa gre v milijarde. Posrečilo se bo pa, to stvar izločiti iz konference. Mnogo pomembnejši je za nadaljnji potek konference odpor Italije, podpisati Youngov načrt, če Čehoslovaška ne bo plačevala omenjenih 9 milj. mark letno, katere mora Italija po sklepih iz meseca avgusta poravnati Angliji. Na današnjem popoldanskem razgovoru petih upniških držav se je zato tudi v glavnem govorilo o tej zadevi. Ze vnaprej se je zavrnila misel, da bi pritegnili tudi Nemčijo kot garantinjo, in ta način se položaj komplicira: Italija ne podpiše, ker Čehoslovaška ne plača določenih 9 milj. mark, Čehoslovaška ne plača, ker še ni dosežena likvidacija vsega kompleksa vzhodnih reparacij. To pa zopet ni mogoče radi dosedanjih trdovratnosti Madjarske. Tako je postala Madjarska danes popoldne ključ konference. Za

stvari, toda za utrditev miru in gospodarski napredek Evrope pomeni krepko pridobitev in to je glavno.

stopniki petih upniških držav so se danes popoldne posebno razgovarjali z grofom Bethlenom o tem, kako bi se mogla najti skupna formula, ki bi madjarski problem uredila vsaj začasno, ali kako bi se mogla taka ureditev začeti ali zjamčiti.

Italija podpira Madjarsko

Praga, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Iz Haaga se poroča, da je madjarsko vprašanje povzročilo hud konflikt med velesilami. Tekom današnjega dne so nastale velike diference med Italijo na eni strani ter Francijo in Belgijo na drugi strani, dočim se Anglija približuje italijanskemu naziranjju. Gre za jamstva, ki naj jih dajo velesile državam male antante za to, da se zahteve male ante proti Madjarski zadovoljijo, in da države male antante v kliringu med madjarskimi reparacijami in med zahtevami madjarskih oplatov pred razsodiščem vsekakor dobijo aktiven saldo. Posvetovanja velesil so trajala ves dan in Louchere je dal zastopnikom male antante objaviti besedilo garancijskega pisma. Ko so se danes popoldne začela posvetovanja med sklicujočimi državami in malo antanto, je nenadoma izjavil italijanski finančni minister Mosconi, da so koncesije, dane mali antanti, za Italijo nesprejemljive in da se torej Italija umakne. V istem smislu se je izjavil tudi Snowden, dočim sta se Francija in Belgija izrekli za garancijo. Čuje se, da je med sejo prišlo do burnih konfliktov. V večernih urah se je položaj poostil še s tem, da se bo v primeru, če bo Čehoslovaška branila, tudi Italija branila, podpisati zaključni protokol k Youngovemu načrtu. Louchere je izjavil časnikiarjem, da skušajo velesile vplivati na Madjarsko in malo antanto, da bi prišlo do stvarnega sporazuma.

Francija zadovoljna z uspehom

Pariz, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Finančni minister Cheron je danes objavil izjavo o do sedaj doseženih uspehih haške vladne konference. Rekel je: Ustvaritelj ženevskega protokola je stremel za tem, da se doseže popolna in definitivna ureditev. To delo je končano. Karakteristika doseženega uspeha je ta, da dogovor ne temelji več na sili, s katero bi upniške države pritiskale na dolžnike, temveč da temelji do gotove mere na skupnosti interesov obeh strank. Mobilizacija dolga je zagotovljena. Lahko se reče, da je prva tranša gotova. Reparacijski problem je iz političnega vprašanja postal čisto trgovsko vprašanje.

Obijube velesil mali antanti

Pariz, 18. jan. AA. »Havas« poroča iz Haaga: V želji, da se državam Male antante da formalno jamstvo glede na rešitev onih vprašanj, ki te države zanimajo v zvezi z Madjarsko ter v želji, da zastopniki držav Male antante takoj podpišejo protokol o sprejetju Youngovega načrta, so velesile izdelale deklaracijo, v kateri med drugim vele: Francija, Velika Britanija in Italija se obvežejo, da bodo stremele za tem, da bo komisija za vzhodne reparacije rešila vprašanje stalnega mednarodnega sodišča o točkah členov 191 in 250 trianonske mirovne pogodbe glede na sklep Društva narodov o optantih iz leta 1927. Dalje pravi deklaracija, da se bodo Velika Britanija, Francija, Italija, Japonska in Portugalska odrekle v korist Rumunije, Čehoslovaške in Jugoslavije svojega deleža, ki jim gre iz reparacij Madjarske po letu 1943.

Stališče male antante

Haag, 18. jan. AA. Ker je vprašanje nemških reparacij dokončno rešeno, je stopilo vprašanje vzhodnih reparacij v končni stadij zaradi upiranja Madjarske. Predsednik komisije za vzhodne reparacije francoski minister Louchere je imel sestanek s predsednikom haške konference Jasparijem in mu obrazložil nemožnost rešitve madjarskih reparacij ter tudi navedel razlog neuspeha konference v tem vprašanju. Zastopniki Male antante so zahtevali rešitve vseh vprašanj, a Madjarska je predlagala, da se reši vprašanje edino v zvezi z agrarno reformo. Zastopniki Male antante so pristali na to, da se en del vprašanja reši v Haagu, drugi del pa pozneje na specialni konferenci, a obenem so zahtevali jamstva, da njihove obveze nasproti Madjarski ne bodo preslegle vsote njihovih prejemkov od Madjarske. Večraj popoldne, so trajala pogajanja do 20. ure, a brez uspeha.

Uredba o poboljševalnih zavodih za mladoletne

Beograd, 18. jan. AA. Minister pravde dr. Srskić je predpisal uredbo o osnavljanju in delu državnih zavodov za vzgojo in poboljšanje dece in mlajših mladoletnikov.

Čl. 1.—4. obsega *obče odredbe*. Uredba pozna državne, zasebne in druge (občinske, oblastne itd.) zavode za vzgojo in poboljšanje dece in mladoletnikov. Državni kakor zasebni zavodi stoji pod nadzorstvom pravosodnega ministrstva.

Čl. 5., 6. 7. govore o *vrstah in osnavljanju zavodov*.

Državni zavodi so te vrste: 1. zavodi za vzgojanje dece. V te zavode se pošiljajo zapuščeni in moralno pokvarjeni otroci (§ 14. K Z), ki so izvršili kazniva dejanja. Oddajo odredi skrbstveno sodišče na podlagi § 26 kaz. zak.; 2. zavodi za vzgojanje mlajših mladoletnikov. V te zavode se pošiljajo zapuščeni in mlajši mladoletniki (§ 14. K Z), ki so storili kako kaznivo delo. Oddajo odredi sodnik za mlajše mladoletnike (§ 9, 10, 433 do 454 K P) čl. 15. uvodnega zakona), a na podlagi § 27 in 28 kazenskega zakona. Gojenci ostanejo v zavodu vse dotlej, dokler se ne poboljšajo, najmanj leto dni in največ do končanega 21. leta življenja; 3. zavodi za poboljševanje mlajših mladoletnikov. V te zavode se pošiljajo zapuščeni in moralno pokvarjeni mlajši mladoletniki, ki so storili kaznivo dejanje in ki so toliko zreli, da so mogli pojmiti pomen svojega dejanja in da so po tem pojmovanju delali, a so ravno toliko pokvarjeni, da jih ni moči poslati v zavode za vzgojo. Oddajo vrše sodniki za mlajše mladoletnike na osnovi § 28 K Z. Gojenci ostanejo v zavodu dotlej, dokler se ne poboljšajo, najmanj 3, največ 10 let. Iz zavodov za poboljševanje se lahko gojenci premeste v zavod za vzgojanje mlajših mladoletnikov na osnovi § 453 zakona o sodno-kazenskem postopku.

Vzdrževanje državnih zavodov nosi pravosodno ministrstvo (čl. 8.).

Upravo zavoda vodi upravnik zavoda, ki ga izvoli z natečajem iz vrst pedagogov minister pravde (čl. 10.—13.). Čl. 14. in 15. govorita o oddelkih zavoda, katerih je 15. Čl. 16.—21. govore o dolžnostih osebja, čl. 22. in 23. o fondu učencev. Nato slede v štirih členih prehodne določbe.

A. Thomas pride v Beograd

Beograd, 18. jan. AA. Direktor mednarodnega urada dela Albert Thomas, velik prijatelj našega naroda, prispe v Beograd 16. februarja t. l. Albert Thomas se zlasti zanima za socialne razmere v naši državi in, za urešitev odnosov med delavstvom in poslodavci. Pri tem obisku bo Thomas posetil naše najvišje pristojne činitele, da se informira o sedanjem položaju delavstva v naši državi.

Odgovor „Del. Pravice“

Za »Delavsko Pravico« bi bilo bolje, da ne bi pričnala polemike o stvareh, ki smo jih naveali 9. t. m. v uvodniku na njen naslov. Daleko bolje bi bilo, da bi molčala in si stvar vzela k srcu, ker vsaka polemika bo še bolj razgalila zmožnost, po kateri »Delavska Pravica« usmerja svoj »pokret«. Ker njen »govor je prav tak, kakršnega smo se v interesu znosnih in kulturnih medsebojnih odnosov — bali. Z nekaj žalovimi zofizmi v uvodniku, ki so preračunani na nepoučenost čitateljev in za slepilo dobromiselnosti preide naše ugotovitve. Ob popolnem brezčutju za vsak takt in stvarnost, v nekaki strastvenosti, ki vedno zamagli pameten preudarek, preide nato na osebne napade proti duhovnikom, ki pri »Slovencu« sodelujejo, odreka »Slovencu« katolicizem, mu očita veleapitalizem, kriči, da je v isti bojni liniji s Krekom, da priznava etična načela katoliške Cerkve, da je za poslednost v načelih — in tako gre ta mešanica preko cele prve strani.

Vsa ta brezglavost je točen dokaz, da piše »Delavske Pravice« dela ravno to, pred čemer smo ga svarili. Preveč suženjsko kopira avojega vzvišenega uzornika, g. Vitusa Mellerja. Tudi ta možakar je po svojem istu (>Das neue Volk«) vršil podobne akrobacije, vse je opsoval, vsem izpraševal vest, nihče ni bil dovolj krščanski in katoliški, niti ne, cerkev sama. Napadal je duhovščino in se l. ul kar užaljenega, da se škofje niso pri njem informirali, kam naj pošljejo kakega duhovnika. V isti smešni pozi je tudi naš junak v »Delavski Pravici«, ki si menda tudi domišlja, da bo ordinariat moral njega vprašati, kje naj, so nastavljen kak duhovnik.

Ponavljamo še enkrat, kar smo poudarili že zadnjič: Nič ni potrebnejšega in za naš čas primernejšega, kot močan, zdrav krščansko-socialni pokret. Kot tak bo vedno užival podporo našega lista in vse pošlene javnosti. Toda z enim ali drugim bošestnim megalomanom bodo pač morali počistiti, ali mu pa vsaj onemogočiti vodilno besedo v glasilu krščanskega delovnega ljudstva. Kajli — kakor smo omenili že zadnjič —, *krščansko delovno ljudstvo tako sanja odklanja*. »Delavska Pravica« je prišla romati nazaj in bo romala še bolj, ako bodo ostali trmoglavi in gluhi za dober nasvet.

Dunajska vremenska napoved. Večinoma jasno. V nekaterih krajih jutranja megla. V dolinah zjutraj hud mraz. Na gorah topleje.

Pred razorožitveno konferenco

Vse delegacije prspele — Italija za zmanjšanje brodogradbenih Amerikanci optimistični

London, 18. jan. (Tel. »Slov.«) MacDonald je imel že danes razgovor z italijanskim voditeljem delegacije Grandijem. Nato je sprejel ameriško delegacijo. S Stimsonom pa se je MacDonald sestal že včeraj. Z malimi izjemami so sedaj zbrani v Londonu že vsi udeleženci konference. Večina francoske delegacije je že dospela v London, dočim se Tardieu pričakuje jutri zjutraj iz Haaga. Snowden bo prišel iz Haaga najbrže v torek zjutraj.

London, 18. januarja. (Tel. »Slov.«) Italijanski zunanji minister Grandi je včeraj došel v London. Na kolodvoru ga je sprejel angleški zunanji minister Henderson. Grandi bo danes obiskal MacDonalda in najbrže tudi ameriškega državnega tajnika Stimsona. Do jutri zvečer bodo dospeli v London vsi delegati. »Daily Herald« je mnenja, da bo italijanska delegacija na londonski pomorski konferenci igrala veliko vlogo. Grandi je dobil od Mussolinija instrukcije, po katerih bo njegov govor pri otvoritvi konference v torek prava senzacija. Italijanski program vsebuje misel, da bi vsakršen dogovor obeh Italijo kot

nejslabotnejšo pomorsko silo in da bi Italija samo pridobila, če bi se brodogradbenih držav kolikor mogoče zmanjšala.

London, 18. jan. AA. Snoči je sprejel vodja ameriške delegacije Stimson številne novinarje, katerim je dal kratko informativno poročilo o pomorski razorožitveni konferenci. Stimson je posebno naglasil prisrčni sprejem v Plymouthu, v katerem je več društev, ki se posebno zanimajo za ameriške zadeve, kar je zelo dober znak za bodočnost. Nadalje je Stimson izjavil, da je imel zelo prijeten razgovor z angleškim ministrskim predsednikom MacDonaldom in da bo ameriška delegacija danes posetila angleško zunanje ministrstvo. Končno je Stimson omenil, da se bo sestal z delegati drugih držav še pred konferenco in da bo jutri posetil odposlanca Francije in Italije. Na vprašanje, kaj misli o konferenci, je Stimson naglasil, da ameriški delegati trdno upajo na ugoden potek konference. Nocoj bo prišel iz Pariza francoski zunanji minister Briand. Tardieu prispe iz Haaga v nedeljo zjutraj. Leygues in drugi francoski delegati odpotujejo jutri iz Pariza v London.

Indijski liberalci proti radikalizmu

Liberalni kongres za zvezo z britanskim imperijem

Bombay, 18. jan. AA. Zadnji radikalni sklepi vseindijskega kongresa glede borbe za popolno neodvisnost Indije so zbudili v indijskih liberalnih krogih, ki zastopajo v vprašanju indijske ustave dokaj zmerno stališče, veliko vznemirjenost in skrb za prihodnost Indije. Ti krogi menijo, da bo vseindijsko gibanje vse prej kakor koristilo vprašanju indijske samostojnosti in da bodo konservativni krogi v Angliji izrabili sklepe vseindijskega kongresa in zadnje atentate proti angleškim državnikom v boju proti indijski samoupravi in tako preprečili za enkrat edino možno rešitev indijskega problema. Liberalni krogi naglašajo nadalje, da je Indija gospodarsko preozko zvezana z britskim imperijem, da bi mogla brez resnejših posledic prekiniti z brit-

skim cesarstvom vse zveze. Liberalni krogi se boje, da bi konec angleške nadvlade v Indiji virgel deželo v popolno anarhijo in razbil Indijo na številne države, v katerih bi potem popolnoma zavladali indijski maharadži. Da se zajezi vseindijsko revolucionarno gibanje, je sklical svet zapadnoindijske liberalne zveze v Bombayu kongres vseh liberalnih krogov, na katerem so govorniki pozivali liberalne kroge, naj mobilizirajo vse svoje sile na eni strani za boj proti anarhiji in na drugi strani za boj proti sedanjemu vladnemu sistemu, ki sili indijsko ljudstvo v revolucionarne vrste. Kongres je odobril resolucijo, v kateri ostro obsoja revolucionarno gibanje in najenergičneje odklanja vse teroristične akcije, ki povzročajo Indiji nepopravljivo škodo.

Ne potujete skozi Italijo

Takih slučajev je še mnogo. Predvsem so takim šikanam podvrženi ljudje, ki so rojeni v Istri, Trstu ali Gorici. Tudi sicer ni noben naš državljani varen pred maltretiranjem od strani italijanskih obmejnih oblasti.

Tako postopanje s potniki naše narodnosti moramo najostreje obsojati, kakor jih obsoja ves civiliziran svet. Mislimo pa, da je tako postopanje na škodo Italije same. Da pa ne bodo naši državljani neprestano izpostavljeni takim šikanam, pozivljamo vse Jugoslovane, da naj nikar ne potujejo v Italijo ali skozi njo.

Kitaška se osamosvojuje

London, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Po vesteh iz Sanghaja namerava guverner province Šansi dne 1. marca uvesti tobačni monopol. To bi kršilo dogovor, ki so ga sklenile tobačne družbe z nankinško narodno vlado. Ravno tako bi tudi nameravani monopol za mineralno olje kršil zajamčene pravice petrolejskih družb.

Nova velika tovarna na Polškem

Varšava, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Včeraj je bila otvorjena v Tarnopolu druga največja državna tovarna za dušik, ki zaposluje 1200 delavcev. Opažati je splošno tendenco, da se industrijska podjetja za vojno industrijo premestijo v zahodni del Galicije, ki je najbolj zavarovan.

Nov rekord Costesa

Pariz, 18. jan. AA. Porčajo iz Lime, da je letalec Costes do davi ob 8. potolkel svetovni rekord v brzini leta v daljavo z tovorom 500 kg. Costes je v 16 in pol urah preletel 3500 km in dosegel povprečno hitrost 240 km na uro.

Hlinka o jugoslov.-slovaških odnosih

Zagreb, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Jutrišnja »Hrvatska Straža« bo prinesla ra govor svojega dopisnika z msg. Hlinko, predsednikom Slovaške ljudske stranke. V tem intervjuju je Hlinka izrazil upanje, da bo uspelo gibanje za ustanovitev katoliškega bloka v češkoslovaški državi. Na vprašanje o odnosih Slovačkov do Slovencev in Hrvatov je Hlinka odgovoril:

»Politično sodelovanje je težko. Glavna ovira je pomanjkanje skupne meje, ker se ni izpolnila želja nas Slovačkov in vas, Hrvatov in Slovencev. To je želja o koridoru. Vi, Hrvati in Slovenci ste nam Slovačkom od vseh slovanskih narodov najbolj blizu po svoji veri, narodnih običajih itd. Vendar pa bo potrebno, da se naši kulturni in gospodarski odnosi poglobijo. To bi se dalo dseči z intenzivnim dopisovanjem, z izmenjavo časopisov, brešur, knjig itd. Medsebojno bi se morali spoznati z izleti in poseti, kakor so že lansko leto prišli Hrvati k nam v poset ob proslavi v čast kardinalu Havliku. Tudi na gospodarske odnose bi morali pelagati večjo pažnjo. Naši medsebojni trgovski odnosi so še le v povojih. Imamo pa pri nas mnogo stvari, ki bi jih lahko izvažali k vam. Tako n. pr. brndža, svetovno znani slovaški sir, keramični produkti itd. Vi bi lahko izvažali k nam blago, ki ga sedaj kupujemo od Madjarov in Rumunov. Studirati bi morali skupno gospodarsko kulturo. V ostalem si bodimo vedno svesti tega, da smo si med slovanskimi narodi najbližji po značaju.«

Belgrajske vesti

Beograd, 18. jan. AA. Po informaciji, ki so jo prejele naše gospodarske organizacije, bo 17. februarja t. l. v Zenevi mednarodna konferenca za proučitev vprašanja mednarodne konvencije o carinskem premirju. Na tej konferenci bo zastopana tudi naša država.

Beograd, 18. jan. AA. Na intervencijo gospodarske sekcije Društva narodov bo v kratkem mednarodna konferenca za zbiranje in kodifikacijo privatnega prava o rečnem prometu. Mednarodna zbornica za trgovino se je obrnila tudi na jugoslovanski nacionalni odbor zbornice za podatke o rečnem prometu v naši državi. Naš odbor si je nadel nalogo, da zbere vse potrebne podatke za to konferenco.

Velik vojni ukaz je izšel. Med drugimi sta reaktivirana dosedanja rezervni zrakoplovni poročnik Rudolf Horvat ter pilot Milan Stopar; za komandanta druge čete moravskega bataljona je imenovan pehotni kapetan II. razr. Josip Ahšec; za vršitelja dolžnosti komandanta celjskega vojnega okrožja je imenovan pehotni poročnik Jakob Skalčep; v operativni oddelek glavnega generalnega štaba je pozvan podporočnik Matija Močivnik.

Uprava Sokola kr. Jugoslavije ima svojo prvo sejo dne 25. t. m. v Beogradu. Dnevni red je zelo obsežen. Izvolili se bodo odbori posameznih žup.

Zagreb, 18. januarja. (Tel. »Slov.«) Danes popoldne je dopotovala iz Zagreba v Sisak poklonitvena deputacija hrvatskih kmetov. Tu se priključi deputaciji iz sisaške okolice. V Sisak so dopotovali tudi člani pevskega društva »Lisinski«, ki priredijo danes zvečer koncert.

Železniška nesreča pri Hrastniku

Ljubljana, 18. januarja. (Tel. »Slov.«) Nocoj je dospela semkaj vest, da se je med Zidanim mostom in Hrastnikom dogodila smrtna nesreča. Ko se je brzovlak Beograd—Ljubljana odpeljal iz postaje Zidani most, je nenadoma skočil na vlak mladenič od 25 do 30 let star. Viseč na vagonu, je vprašal kondukterja, kam vozi vlak. Mož je nameraval potovati v Maribor in in takoj, ko mu je sprevodnik odgovoril, da je vlak namenjen v Ljubljano, hotel skočiti z vlaka. Sprevodnik ga je skušal zadržati. Razvila se je med njima živahna debata, kateri so sledili potniki na vlaku s strahom. Ko je vlak dosegel že hitrost 60 km na uro, se je mož nenadoma iztrgal sprevodniku in skočil z vlaka. Bilo je to točno ob 7.28. Kljub temu, da se brzovlaki v Hrastniku ne ustavljajo, je vlakovodja na tej postaji ustavil vlak. Sestavili so zapisnik. O usodi moža še nismo mogli zvedeti nič natančnega.

Junaško dejanje škofa

Budimpešta, 18. januarja. (Tel. »Slov.«) Apostolski vikar in škof v Velikem Varadinu dr. Anton Mayer je pred kratkim s svojim velikim osebnim pogumom preprečil roparski umor in ujel cestnega roparja. Ko se je peljal v svoji kočiji po deželi, je zaslišal iz cestnega jarka žensko stokanje. Ustavil je voz in našel v jarku težko ranjenega dekleta, obenem pa je opazil nekega možkega, ki je zbežal na polje. Brez pomisleka je 60 letni škof zahteval od svojega kočijaža revolver in stekel za bežečim roparjem. Večkrat je za njim ustrelil, da bi ga ustavil, in ga ni nehal zasledovati, dasi je ropar grozil, da ga bo ustrelil. Tako ga je pregnal štiri kilometre daleč in končno ga je ujel. Ropar je neki cigan, ki je hotel dekle oropati.

Proiz smrti na obsodbi szolnoških zasluževalk

Budimpešta, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Sodišče v Szolnoku je danes izreklo razsodbo proti dyema obtoženkam v zastupitelvalni aferi. Obtoženka Marija Kardos je bila radi zastupitve moža in sina na podlagi lastnega priznanja obsojena na smrt na večalih, obtoženka Julija Földvary pa je bila radi pomanjkanja dokazov oproščena od obtožbe, da je zastupila svojo mater, moža in priležnika. Zagovornik Marije Kardos je vložil priziv proti smrti obsodbi, državni pravdnik pa priziv proti oprostitvi razsodbi.

Drzen rop sredi Londona

London, 18. jan. (Tel. »Slov.«) Ko je včeraj kurirni avtomobil ministrstva za zrakoplovstvo vozil, kakor običajno, s pošte poštno pošiljavo za ministrstvo, je nenadoma pridrvel za njim drug avtomobil, iz katerega je skočil neki mož, pograbil poštni paket, zopet skočil v svoj avtomobil in se odpeljal. Uradnik je bil radi drznega napada tako osupnjen, da v prvem trenutku niti ni mislil na zasledovanje. Ropar je radi tega lahko ušel s svojim plenom, kjer so se nahajali tudi izredno važni tajni spisi.

Čitajte „Slovenski list“!

V neizmerni žalosti naznanjamo, da je naša iskreno ljubljena, dobra, nepozabna soproga, mamica, hiša, sestra, svakinja, teta gosa

Marija Gajšek roj. Turk

soproga pogrebnega podjetnika

danes nenadoma, previdena s svetimi zakramenti za umirajoče mirno v Gospodu zaspala. Pogreb predraže nam pokojnice bo v ponedeljek, dne 20. januarja ob 15. uri iz hiše žalosti Zaloška cesta št. 1 oziroma Hrvatski trg št. 7 k Sv. Križu.

Sv. maša zadušnica se bo brala v torek dne 21. januarja ob 7. uri v cerkvi sv. Petra.

Ljubljana, dne 18. januarja 1930.

Ivan, soprog.
Ivan Turk, oče.

Anda in Vladko, otroka.
Ivan in Alojz Turk, brata.

Ostali sorodniki.